

De rol van taal(leraren) in de GIP of het profielwerkstuk

1. Aanleiding

Hoe dikker de afgewerkte GIP-bundel, hoe harder de leerling gewerkt lijkt te hebben. Daaruit volgt heel vaak ook: ‘hoe harder de leerkracht Nederlands of PAV (project algemene vakken) gewerkt heeft’. Vaak krijgen deze vakken een prominente rol in het proces van de GIP, wat op zich best kan en vaak ook heel nuttig is. Het is dan ook een geïntegreerde proef, een proef waarin de leerling kan aantonen dat hij of zij (een deel van) de vakken uit de opleiding beheerst en kennis, vaardigheden en attitudes tot een betekenisvol geheel kan verbinden. En net daar wringt soms het schoentje. Hoe betekenisvol is een dikke bundel vol doorlopende tekst voor pakweg een GIP in Houtbewerking? Is een schriftelijk eindproduct altijd noodzakelijk? De brochures over de GIP van de verschillende onderwijskoepels in Vlaanderen geven daar een duidelijk antwoord op: ‘neen, maar het kan’. In deze sessie verkennen we de mogelijkheden om de GIP en taal op een functionele manier met elkaar te verbinden, met aandacht voor de rol van de leerkracht Nederlands of PAV binnen dat proces.

Deze sessie kadert in de kolom 'B-stroom'. De achterliggende, inhoudelijke gedachte sluit echter ook aan bij de GIP in het tso en het kso en bij de onderzoekscompetenties in het aso.

2. De rol van taal binnen de GIP

Het functionele gebruik van taal in het proces van de GIP moet duidelijk geschetst worden binnen het perspectief van de afstudeerrichting. Er zal een groot verschil zijn tussen een GIP in Kantoor of een GIP in Houtbewerking. Eén van de belangrijke vakken binnen de studierichting Kantoor is 'tekstverwerking'. Daarbinnen heeft taal een functionele rol. Taal zal bijgevolg een prominentere plaats innemen binnen de GIP. In een afdeling Houtbewerking hoeft het eindproduct geen 'talig' product te zijn. Daar zal taal een beschrijvende rol krijgen in het proces en in het product. De functionaliteit van taal is dus anders in functie van de bso-richting. Er is bijgevolg geen blauwdruk van wat taal betekent in het licht van een geïntegreerde proef.

3. De rol van de (taal)leraren binnen GIP

De GIP wordt vaak mee begeleid door de leraar Nederlands of door de leraar PAV. De leraar PAV of de leraar Nederlands van de respectievelijke richting speelt echter geen doorslaggevende rol, want de GIP moet vanuit het voltallige lerarenteam begeleid worden.

De leerplannen Nederlands en het onderdeel 'functionele taalvaardigheid' binnen PAV vertonen gelijkenissen. Het is echter niet omdat er gelijkenissen zijn tussen beide leerplannen dat de leraar PAV de leerplandoelen uit het leerplan Nederlands volledig moet realiseren. Zaakvakleraren die betrokken zijn bij de GIP gaan vaak meteen naar de leraar PAV om 'lange' teksten te begeleiden, omdat zaakvakcollega's ervan uitgaan dat uitgebreide doelen schrijfvaardigheid in het leerplan zitten. Dat is een misvatting: de taaldoelen binnen PAV zijn niet vergelijkbaar met de leerplandoelen van het vak Nederlands. Daardoor zijn er soms foute verwachtingen van zaakvakleraren.

Om de GIP te realiseren, is het cruciaal om in de vakgroep (en bij uitbreiding: binnen het team) samen te werken. Samenwerking is een voorwaarde om de taal functioneel te kunnen gebruiken binnen de GIP. De rol van het team is om samen te beslissen wat het gewenste en realistisch haalbare taalgebruik zal zijn in het eindproduct: is dat een tekst, een *PowerPoint* of een mondelinge beschrijving van het proces? Moet elke leerling hetzelfde talige product afleveren? Is er dus ruimte voor differentiatie? Wanneer de vorm van het eindproduct een gezamenlijke beslissing is van het lerarenteam, dan zijn de verwachtingen vanaf het begin beter op elkaar afgestemd. Juiste verwachtingen

scheppen is dus een eerste, belangrijke voorwaarde en dat is teamwerk. Ten tweede moeten de leerlingen kwalitatief ondersteund worden in de productie van de taal. Daarbij is de grote vraag wat die ondersteuning precies inhoudt. Daarop geven de onderwijskoepeles niet expliciet antwoord. De school kan daaraan dus een eigen interpretatie geven. Heel vaak is het de leraar Nederlands of PAV die de GIP zal nalezen en verbeteren. Hieruit leert de leerling echter bijzonder weinig. Het is vooral de leraar die nachtelijke uren besteedt aan het corrigeren van fouten zonder hiermee in te spelen op het taalleerproces van de leerling in kwestie.

Aan de GIP zal er idealiter een heel proces tijdens de volledige schoolloopbaan van de leerling voorafgaan. Dat proces wordt gevoed door taalontwikkelen lesgeven. Daar zit een volledige leerlijn achter. In het zesde jaar moeten leerlingen normaal gezien niet meer leren hoe ze een goede *PowerPoint* opbouwen of een dankwoord schrijven. In de praktijk vindt die expliciete taalles vaak wel nog plaats in het kader van de GIP. Geïntegreerde proef betekent immers ook het aantonen van reeds geleerde, ingeoefende kennis, vaardigheden en attitudes.

4. Voorbeeld van een GIP-opdracht

Tijdens de sessie zullen we, aan de hand van een concrete GIP-opdracht, de mogelijke rol van taal en de rol van de leraar of het lerarenteam daarbinnen analyseren. We hanteren hiervoor een denkkader in de vorm van een stappenplan. Een cruciale vraag hierbij zal zijn: in hoeverre zijn de leerlingen dankzij een leerlijn taalontwikkelen lesgeven al voorbereid om het talige aspect van een geslaagde GIP te realiseren?

Referenties

- Bolle, T. & I. van Meelis (2017). *Taalbewust beroepsonderwijs. Vijf vuistregels voor effectieve didactiek*. Bussum: Coutinho.
- Gibbons, P. (2002). *Scaffolding Language, Scaffolding Learning. Teaching Second Language Learners in the Mainstream Classroom*. Portsmouth: Heinemann.